

Megjelenik minden héten négyszer: t. i. a Jelenkor vasárnap, kedden és csütörtökön; a Társalkodó pedig pénteken, mindegyik minden ízben egyegy íven. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál urí utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba a kíváncsi példányok iránt csupan a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetés főlvetetik 's pontosan és jutányosan közöltetik.

Előfizetni elkésteknek teljes számu példánnyal szolgálhat még a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Megtiszteltetések és előléptetések. Országgyűlés: kerületi tanácskozások a magyar nyelv- és nemzetiségről; petíciók, a verificationalis választvány jelentése 'stb. Budapesti napló. — Törvényhatóságok: Heves és külső szolnok vgye országos utasítási és közgyűlése.)

Külföld. (Ausztria, Amerika, Franciaország, Németország, Olaszország.)
Ertesítő.

MAGYARORSZÁG és ERDÉLY.

Őcs. 's ap. kir. fels. az erdélyi udv. főkanzellárhoz köv. legfelsőbb kéziratú levelet méltóztatott legkegyelm. intézni: „Kedves b. Jósika! A' közelebb lefolyt erdélyi országgyűlés alatt öly lényeges szolgálatokat tett ön nekem 's az országnak, hogy én ezen alkalommal, midőn az említett üdvös állapot előmozdítására különös hatálylyal munkált férfiak iránt méltánylásom bizonyítványt adom, egyszersmind örömmel nyilatkoztatom ki teljes megelégtelésemet önek sikerrel koronázott fáradozásai iránt.“ Bécs, január 10én 1848. Ferdinand.

Őcs. 's ap. kir. felsége f. hó 10én kelt saját kézírata folytán Teleki József gróf erdélyországi kormányzót az ausztriai cs. Leopoldrend nagy keresztjével, — ugyanakkor az erdélyi országgyűlés elnökét b. Kémény Ferenc b. tit. tan. az ausztriai Leopoldrend középkeresztjével; gr. Lázár László tartományi kanzellárt és Bédus József főtartományi-biztos bel. titkos tanácsosi címmel; — dobokai főispán 's kormányzó tanácsos b. Jósika Lajost sz. Istvánrend kis keresztjével; alsó-fejérmegyei főispán b. Bárfy Miklóst és kir. hivatalos gr. Bethlen Domokost az ausztriai cs. Leopoldrend kiskeresztjével, erdélyi törv. székülnök Szentiány Dánielt 's közpészolnoki alispán Bálint Elek kir. tanácsosi címmel díjmentesen diszesíteni — Szamosújvár város volt országgyűlési követét Jakab Bogdánt pedig Erdélyország nemesi közé igatni legkegy. méltóztatott.

A' nm. magy. kir. udv. Kamara Déry István előléptetése által üressébe jött muhi kamarai ispánságra Márkovich Imre diósgyőri kamarai ispánt saját kérelmére helyezte át; a' turdosói sóhivatalnál megürit mázsáfoli állomásra Gyurcsik Károly ottani díjtalan gyakornokot; a' szigeti só-szállító hivatalnál megürit első mázsamesteri állásra Szentgály János másod mázsamester 's ennek helyére Bajz Áth Andor nyugalmozott szállító tisztet 's végre az ó-kemenyei erdősi állomásra Pokorny Antal gyakornokot alkalmazá.

ORSZÁGGYÜLÉS.

31d. kerületi ülés január Sán kezd. 9 1/2 óra-
kor. Elnökök: Szentiványi Ödön (Liptóm. k.) és Szentiványi Károly (Gömörm. k.) Jegyző: Szabó M. (Vasm. k.) (Tárgy: magyar nyelv és nemzetiség.) A' tegnapi országos ülés határozatából vizsztatásított magyar nyelv és nemzetiségi ügynek ujjal tárgyalása végett nyitattán meg ezen kerületi ülés. Szallópek Lajos (Szerém. k.) hivatkozva ujjában nyert utasítására és az 1715: 120. tez említése mellett vitatja, hogy a' nyelv dolgában intézkedés joga a' kapcsolt részekre nézve azok tartományi gyűlését illeti; mi okból a' m. nyelv tárgybani tjavaslatot nem kívánja kiterjesztetni a' kapcsolt részekre. Illy értelemben nyilatkoznak, egymásután szót emelve, Károlyváros, Pozsega és Varasd városok követei, kik az 1844: 2. tez. által eléggé biztosítva látván a' magyar nyelvet a' kapcsolt részekben, az előtekvi tjavaslatban a' kapcsolt részekre vonatkozó új rendelkezéseket ellenzik. Mire

Elnökség: Javasolván, hogy Sonkint tárgyaltnék a' tjavaslat, — Bónis Samu (Szabolcs. k.) előbb a' fölírási javaslatot ohajtáná főlvetetni, hogy a' netaláni egyes kívánatok azonnal előterjesztethessenek, midán többfelől helybenhagyás nyilváníttatott, kerületi jegyző fölolvásá a' fölírási javaslatot. Többen: „maradjon, maradjon.“

Lónyay Gábor (Zemplén. k.) megjegyzi, hogy ezen fölírási javaslat szerkezetének változnia kell, mihelyt a' törvény nem marad általánosságban; egyébiránt nagy kérdés: vajjon lehet é általános törvényt hozni?

Goldbrunner Sándor (Selmecsvi k.) megérintvén a' tjavaslat 3ik Sát, a' magyar mint oktatási nyelvet illetőleg kivételt kívánna tenni a' selmeczi bányász-akademiára nézve, midán egyrészt a' bányatanokban a' magyar nyelv még eléggé kivelve nincsen, más részről pedig ez intézetnek, mellyet minden nemzetiségbeliek, németek, francziák, schweiziak, sőt amerikaiak is látogatnak, tekintélye, hire és hatása csökkenne, de azon pénz is, mellyet eddig a' külföldi tanulók az országba hoznak, minthogy ezek a' m. nyelv által elzártnának, hazánkra nézve elveszne.

Elnökség: „Legjobb lenne Pestmege követe tegnap előadott kívánatai nyomán folytatni a' tanácskozást.“

Kossuth Lajos egyetértvén Szabolcs. k. követevel, miszerint az egyes kívánatok e z alkalommal volnának elő-

adandók, az imént szólott selmecvárosi követhz fordulva a' dolog siettetése szempontjából is, bizonyos rendet kívánna tartani, és a' tjavaslat 3. Sát csak majd, mikor sorra kerül, tárgyalatni. A' zempléni követ főnebbi beszédére megjegyzi szóló, mikint egyes kívánatok a' törvény általánosságban leendő szerkesztésének útját nem állják, mert vagy sérelmeképen adatnak elő, és akkor a' felírás motivatójául szolgálhatnak, vagy pedig indítványi alakban 's ez esetben a' magyar nyelv általános behozatalátrendelő törvényben szinte céltl érnek. Szólónak is vannak egyes kívánatai, vagyis inkább sérelmei e' tárgy körül; és pedig következők: 1) hogy az 1844: 2ik t. ez. 9ik Sa ellenére az oktatási nyelv nem mindenütt magyar; 2) hogy a' magyar nyelv a' határorvidéken nem bír diplomatikai tekintéllyel és nem tanítottatik. 3) végre, hogy a' magyar nyelv terjesztésére célzó társulatok a' kormány részéről eltiltattak.

Olgay Titusz (Pozsony m. k.) nincs azon helyzetben, hogy küldöji részéről öly eseteket terjeszthetne elő, mellyek világos törvények megsértésére mutatnának, csak annyit vél megemlítenének, hogy ezenföül a' kormány által mi sem tetteget, de igenis tapasztaltatnak hátralepések, mint ezt a' sóhivataloknál létező német czébulák tanúsítják. Egyébiránt szóló Pestmege követevel, az általa felhozott három rendbeli sérelemre nézve egyetért, azonföül csak azt kívánja megemlíteni, hogy a' görög n. e. vallásuk valláskönyvei országos költségen magyarra fordíttassanak.

Justh József (Turócsm. k.) megnyugszik a' felírás általános szerkezetében annál is inkább, minthogy az általánosság már határozattá is lett. Lónyay M. (Bereg. m. k.) és Balogh K. (Györm. k.) szinte az általános felírás mellett akarnak maradni. Bónis S. (Szabolcs. k.) felszólalni készül.

Elnökség: „Tán szavazni lehetne: vajjon általános legyen é a' felírás vagy nem?“

Bónis S. (Szabolcs. k.) Figyelmeztetvén az elnökséget, hogy jövöre szavát ketté ne vágja végzés-kimondásával, ugy tartja: hogy épen a' felírásban volna helye a' részletek elősorolásának, azért 's miután már legelőször is a' határozatott, hogy a' felírás részletben, a' tjavaslat pedig általánosságban legyen szerkesztve, a' legelső végzést fenkivánván tartani, a' részletes kívánatoknak felíráslag leendő előterjesztése mellett szavaz.

Simon J. (Soprony. k.) Bajos helyzetben látja magát reciprocitás iránt tett indítványára nézve, miután, noha illőnek tartotta volna, hogy arról a' felírásban említés legyen, ez indítványától dec. 22én elállott a' rr. kívánatára, kik szólót azzal az egyes kívánatok előterjesztése alkalmára utasították. Azért szóló most, nem tudván mi okból utasítottat tulajdonkép a' kerületbe vissza ezen ügy, minthogy kívánatát az országos ülésben el nem mondhatta, kéri a' rr. ket, mondanák meg, lehet é indítványát, a' nélkül hogy szerénytelenségről vádoltathassék, most előadni? ha igen, ugy szóló előterjeszténi azt.

Biró Imre (Aradm. k.) előadja kívánatát, miszerint az aradi oláh praeparandákban a' magyar nyelv használtassék.

Kövé G. (Hajduker. k.) Hajlandó volna ugyan a' felírást általánosságban szerkesztve elfogadni, de attól tart, hogy ez által gyakorlatilag nem fejtethetnek ki eléggé az egyes esetek, 's csak papíron marad a' törvény. Kíván tehát részletekbe bocsátkozni annál inkább, minthogy küldőinek is vannak egyes kívánataik: így a' görög n. e. valláskönyvek magyarra fordíttatása, a' hivatalos hirdetéseknek kizárólag magyar lapokba igtatása és a' magyar körírású pecsétek általános használása.

Tarnóczy Kázmér (Nyitram. k.) Kívánván: hogy a' kerületi ülések tekintélye megóvassék, az új praxist, minél fogva e' tárgy ismét a' kerületi ülésbe hozatott vissza, nem helyeselheti; mert hova vezetne az, hogy ha egyik pártnak indítványa megbukik, az a' tárgynak ujjabb főlvetelét követelhetné. A' kerületi határozatnak sérthetetlenül kell állani, vagy ha egyik pártnak szabad azt megsérteni, ugy a' másiknak is szabad. Ennélfogva, miután a' fölírást általánossága már határozatba ment, szóló Turócsmegye követevel kezefogván a' szerkezetet változatlanul kívánja megtartatni. Ellenben Asztalos Pál (Mármaros. k.) sikert ohajtván, a' fölírást részletességre mellett szavaz.

Justh József (Turócsm. k.) Az ügy mostani stadiumában meggyőződik arról, mikép csakugyan igazsága volt, midőn mondá, hogy e' tárgyat, fontossága miatt, pár óra alatt eldönteni nem lehet, Most az a' kérdés: vajjon meg-

tartatik é általános szerkezetében a' fölírási javaslat? —

Szentkirályi Móríc (Pestm. k.) Azok kívánata, kik e' tárgyat a' kerületi ülésbe visszahozatni javaslák, igen méltányos volt; mert a' kerületi ülésben nagyon sietvén, a' rr. a' fölírást fölvelehez nem is szólottak, hanem mindjárt a' szerkezetbe, és ez okból az ügy még kimerítve nem volt. Tegnap mi sem határozatván érdemleg, a' dolog visszaesik maga eredetére; min nem kell bámolni, miután mult országgyűlésen is többféle szerkezet készítettett a' magyar nyelv körül. De szóló nem hiszi, hogy e' visszavétel által a' kerületi ülés tekintete megsérült volna, mert csak abban van a' főkérdés: hogy végtére miben állapodnak meg a' rk. Ennélfogva szóló elfogadja a' szerkezetet, a' mint van, de ha valaki azt keveselmé és többet kíván, ahoz áll; ha részletek kívántatnak, szóló szívesen áll el javaslatától és beléegyezik.

Elnökség: Most tán már szavazhatnánk.

Gr. Forgách Ágoston (pozsonyi kápt. k.) Egyetértvén Nyitramege követevel, új országgyűlési praxisnak tartja, hogy valamely tárgy az országos üléstől minden ok nélkül elvonathassék, és a' kerületi ülésbe utasíthatassék, mit ovás nélkül elhallgatnia nem lehet. Illy eljárás megfosztja az országos üléseket eddigi kevés tekintetűktől is, és nagy idővesztéssel jár. Szóló tehát nem kíván részletes fölírást.

Duchnovics Sándor (eperjesi g. e. kápt. k.) A' görög e. valláskönyvek magyarra fordíttatását, sőt lithurgiában használhatását lehetségesnek ugyan, de nem tartja rögtön létesíthetőnek, mert ehez még canonisatio szükséges, melly a' római szentszék által helybenhagyandó. Azért szóló nemcsak az érintett könyvek magyarra fordításába egyezik, hanem azt is kíváná, hogy a' törvényhozás intézkednék, miszerint e' könyvek cannonizáltatása, azok használhatóvá tetele végett, a' kormány befolyásával eszközöltessék.

Sebestyén Gábor (Veszprém m. k.) Következetes akarván maradni általános felírásához járul.

Babarczy Antal (Csongrádm. k.) megemlíti, mikint ő azt kívánta volt, hogy a' részletek tárgyalása után szerkesztessék a' felírás, de ekkor a' többség által elütetett; most Pestmege ismét részletesen akarja, miért is e' tárgy a' kerületi ülésbe visszahozatott. De ezen eljárást szóló nem fogja fel 's ez okból Nyitramege követevel szavaz.

Bónis Samu (Szabolcs. k.) Nem Pestmege, hanem szóló részéről kívántatott a' részletesség. De szóló ez eljárásban ujat nem talál, mert ez már sokszor ugy történt; egyébiránt ha ezen praxis öly veszedelmes, miért nem szóltal fel tegnap a' pozsonyi kápt. követe? a' tett ovásra szóló megjegyzi, hogy contradictione nihil obstante az ügy bizony tárgyalatni fog.

Kossuth Lajos csudálatosnak tartja, hogy a' pozsonyi kápt. követe leczkényi akarja e' táblát, pedig a' diaetalis praxis azon kalendáriumból nem tünik ki, mellyben a' czimzetes püspökök állanak, de annak ismérte a' szlélek inspiratójából sem szerzetethetik meg. Szóló a' nyitrai követ véleményében nem osztozik, miután nem egyszer történt már, hogy midőn a' vélemények az országos ülésben annyira divergálnak, hogy egyezés nem egy hamar remélhető, — a' tárgy bővebb megvitatás végett kerületi ülésre hagyatik. Egyébiránt itt szem előtt kell tartani, mikép nem elvi kérdés forog fen, a' kk. és rr. pártszínezet nélkül mindnyájan kívánják a' m. nyelv terjedését, — hanem csak a' létesítés módja van kérdésben. Szóló a' részletességre nézve elégségesnek tartja az 1843ki dec. 11ről és 1844: nov. 8ról tett felírásokra hivatkozást, mint ezt a' felírási javaslat mutatja, egyébiránt mindenkinek egyes kívánatát is kész volna teljesíteni. —

Lónyay Gábor (Zemplén) Szeretné tudni: miért hozatott vissza tulajdonkép ez ügy a' kerületi ülésbe; ha azért, hogy némelly egyes kívánatok előadathassanak, szóló a' kerületi ülések tekintete megóvására kimondatni kíváná, hogy az előbbi határozat alapul fentartatik.

Zsarnay Imre (Tornam. k.) Tekintvén, miként kellett a' nemzetnek előbbi években nyelve és nemzetisége miatt küzdeni; miként ez ügy körül mindig csak egyes kérelmek és előterjesztésekre szorítkozott, szóló nem kíván az előbbi országgyűlések nyomán maradni, az általánosság elvét pártolja 's ugy tartja, hogy e' mellett a' nemzetre nagyobb nyereség háramlik. Azért is kíván általános felírást és törvényt, mert nemcsak a' nyelv, hanem a' nemzetiség is van benne érdekelve.

1848.

február 15-
ható.

Kukorica	105—110
70	93—100
80	116—134
64	65—95
65	90—100
35	85—90
45	45—50
65	—

0 fr.) —	frt.
00 fr.) 110	„
00 fr.) 20	„
00 fr.) 85	„
588	„

Biró Imre (Aradm. k.) A' pozsonyi káptalan követének capacitatiójára megjegyzi, hogy ezen ügy azért hozott ide vissza, mert a' rrk érdemleges módosításokat akarnak abban tenni, ismételve figyelmeztetvén a' rrket az aradi oláh praeparandiák állapotára.

Babarczy Antal (Csongrádm. k.) Tudja ugyan hogy Szabolcs követe kívánta először a' részletességet, de Pest követe is illy értelemben nyilatkozott, midőn imént három rendbeli sérelmeit említette.

Elnökség: A' többség a' felírásnak általányosságban maradandó szerkezete mellett nyilatkozván, a' végzés oda mondatik ki.

Kossuth Lajos. Az e' lapok 3ik számában olvasható törvényjavaslat 3dik Sát akint kívánja módosítani, hogy az elemi iskolák oda ne értesenek.

Kende Zsigmond (Szatmárm. köv.) iskolák helyett „köznevelő intézeteket“ kívánván tenni,

Kossuth Lajos megjegyzi, hogy e' két kifejezés egyre megy; mire szóló a' 3dik Snak főbbi javaslata szerint leendő szerkezetét ekkint adja elő: „3dik S. A' tudományos köziskolákban az oktatási nyelv kirekesztőleg magyar leendő, az elemi iskolákban pedig, hol a' magyar nyelv minden esetre tanítassék, annak közoktatási nyelvül behozatala iránt a' körülmények tekintetbe vételével az illető hatóságok rendelkezendnek.“

Babarczy Antal (Csongrádm. k.) ezen záradékot: „az illető hatóságok meghallgatása mellett“ a' szerkezetbe tétetni.

Kossuth Lajos megjegyzi, miként bizonyos polgári és egyházi hatóságokat szándékosan nem akart említeni; mert a' protestansok iskoláira felügyelő hatóság ok magok, a' katolikusoknál máskint van, szóló pedig senkit törvényes jogában ez által korlátoztatni nem akarna.

Bónis S. (Szabolcsm. k.) nézete szerint a' Csongrád megyei követ azért kívánja a' főbbi módosítást, mert a' helytartótanács befolyását veszélyeztetve látja. Szóló mindazáltal ama záradékot kihagyatni kívánja, nagyobb biztosságot látván ekkép megalapítva. Egyébiránt szóló a' helytartótanácsról a' felügyelési jogot elvonni nem akarja.

Asztalos Pál (Máramosm. k.) az előtte szóló nézeteit magáévá teszi.

Babarczy Antal (Csongrádm. k.) Miután helytartótanácsot nem említett, helytelennek látja Szabolcsm. követ észrevételét; szóló azon záradékot azon okból javasolta, — mert tudja, hogy a' törvényhatóságok mellett is áll fen az iskolákrai felügyelés joga. Azért kívánja mint főlebb —

Daróczy Zsigmond (pécsi kápt. k.) A' 3ik S-t változtatlanul kívánna meghagyatni, mert a' nép előbb tanulna meg a' magyar nyelvet; ha azonban az új szerkezet fogadtatnék el, a' szó „mindenesetre“ helyett „kötelezőleg“ szót javasolja tétetni. E' mellett megjegyzi szóló, hogy plébánus korában hány gyermekkel tanultatta meg a' magyar nyelvet.

Bónis S. Ha a' hatóságok csongrádi követ indítványa szerint kihallgattának, mi sem fog történni; azért jobb, ha úgy marad a' szerkezet, a' mint az Pest megye részéről javaslatba hozott, annál is inkább, mivel Csongrád követe czélfát oda látja irányzottnak szóló, hogy ez uton a' helytartótanács a' hatóságokkal correspondentiába hozassék.

Több részről hallatszott rövid capacitáló felszólalások következiben, melyek közben **Kossuth Lajos** kijelenté, miként ő azért nem fogadhatja el a' csongrádi javaslatot, mert nem kívánja a' meggyeket, mint az érdekelt törv. hatóságokat annyira degradálni, hogy azok csak meghallgattassanak — a' 3ik Sra t. i. **K. L.** által javasolt szerkezet, pécsi káptalan követének módosítványa szerint fogadtatott el.

Kossuth Lajos tegnap tett javaslatára hivatkozva, a' 4ik Sra megjegyzi, hogy több észrevételei vannak azonszemponthól indulván ki, hogy a' magyar tengerpart más intézkedést kíván, mint a' slavoniai megyék, minthogy a' körülmények is különböznek. Ennélfogva a' t. javaslatot egy új Sal ohajtja megbővített, illy tartalommal: „9ik S. A' m. tenger-melléken pedig, a' 6, 7, és 8ik S\$ban foglalt kivételek esetében, míg a' törvényhozás máskint nem rendelkezendik, az ott eddig is gyakorlatban volt olasz nyelv használata meghagyatik.“ **Smaich Bertalan (buccarii k.)** azon észrevételei folytában, hogy a' magyar tenger-melléken nem mindenütt az olasz, hanem a' latin nyelv is használtatik — **Bónis Samu (Szabolcs)** főbbi szerkezetből az „eddig is gyakorlatban volt“ szavakat kihagyatni, — **Szabó M. (Vasm. k.)** pedig olly kifejezést kíván, miszerint: az olasz nyelv eddigi használata fenhagyatik.

Priviczer István (fiumei k.) Miután kérte, hogy Fiume kivételes állása iránt a' rr. méltányosak legyenek, örömet találkozik a' pesti követ indítványával s némi tájékozásul kifejti, miként fiumei kerület némely hatóságánál az olasz, másoknál latin nyelv használtatik, beszéde végén oda nyilatkozván, hogy Fiume diplomatikai állása szerint Horvátországhoz nem tartozik, hanem közvetlen a' magyar sz. korona alatt áll.

Fodor Károly (Torontálm. k.) nézete szerint az olasz

nyelv „az eddigi gyakorlat szerint“ volna meghagyandó, — **Dubray János (Szerémm. k.)** tiszteli a' magyar nyelvet, de a' három slavoniai megyére nézve engesztelő intézkedést kíván. — **Osegovich Metell (Horvát. k.)** Nem szólalt volna fel, ha Fiume követe nem állítja vala, hogy fiumei kerület Horvátországgal kapcsolatban nincs. Ez állításnak szóló egyenesen ellenmondani kénytelen s indokul hivatkozik az 1777ben kibocsátott kir. rendelvényre, melly által Fiume egyenesen Horvátországhoz csatoltatván, e' rendelvény ellen annak idejében észrevétel nem tétetett.

Bónis Samu szinte kívánván, hogy Fiumére nézve kivétel tétessék, pártolja a' pesti javaslatot, de nem osztozik azok véleményében, kik Fiumében a' latin nyelvet is meghagyatni akarják; hanem egyenesen olasz nyelvre volna szorítandó a' kivétel. — **Smaich Bertalan (Buccari)** megjegyzevén, hogy a' tenger-melléknek háromféle hatóságánál, ugymint fiumei kormányzó, buccarii kerület, és kinestári kerületnél az olasz nyelv mellett a' latin is használtatik, oda nyilatkozatja ki ohajtását, hogy a' fiumei kerületben addig hagyatnék meg az olasz nyelv, míg Horvátországban a' latin nyelv-használás megengedtetik.

Kossuth Lajos ohajtana már egyszer azon szerencsés helyzetbe jönni, hogy Horvátország részéről ne tapasztaltatnék ellenzési szellem, midőn követei, mondassék akármi, territorialis bajiakkal lépnek elő; mikor lesz ennek már egyszer vége? Miután egy néhai spalatroi archidiaconus 7 százados chronicájában azt olvasták, hogy Kálmán király Horvátországgal pactum conventumot tett, neki állanak és örökké vitatják, hogy tartományi gyűlésünk illyen amolyan hatalommal bír, és municipalis jogaira hivatkozva szüntelen protestálnak. Aztán még historiai adatokra is hivatkoznak; de ha már ezt teszik, tegyék egészen, ne szakítsanak ki valamit közepéből a' többi elhallgatván; mondják el egészen a' **M. Theresia** általi reincorporatio historiját, mellyből kitűnik, hogy csak a' hatóságok rendezetlen állapota miatt csatoltatott Horvátországhoz Fiume, mellyről a' kir. helytartó tanács egyenesen azt mondotta, hogy Horvátországhoz nem tartozik. Az 1832. országgyűlési irományokban eziránt több nyilatkozat, még a' boldogult nádor véleménye is foglaltatik. — Szóló Fiume kerületétől egyébiránt több méltányosságot várt volna, azt li. hogy midőn beldolgaira az olasz nyelv meghagyatni czéloztatik, ők viszont a' magyar törvényhatóságokkal ne kívánjanak más, mint magyar nyelven levelezni. Olly állapotban van az ember ezen mindenféle elvekre nézve, hogy nem tudni, mellyik oldalról védelmezze magát. Sokat hallani **Pozsega, Verőcze, Szerémmegyéknek Magyarországhoz** — sokat Horvátországhoz tartozásukról, de nem figyelnek az illetők az 1832 óta fenálló országgyűlési praxisra, miszerint e' meggyekről sem az nem mondatik, hogy Magyarorszához, sem az, hogy Horvátországhoz tartoznak, hanem ezen territorialis kérdés végelintézése még csak váratik. Egyébiránt a' törvénykönyvből inkább azt lehet kihozni, hogy ezen három megye soha sem tartozott Horvátországhoz; és csudálatos hogy éppen Szerémmegye részéről tétetik az iránt igény; noha az 1715: 118 tez. alsó Szlavoniára külön rendelkezik s a' confinialis acták is mást mutatnak. Szóló annak tanúságul, hogy ezen territorialis kérdés még tisztába hozva nincsen, említi a' horvátországi itélőmester eljárását, ki mindkét részt, — az egyik megovására mondván, „salva iurisdictione regni“ a' másik megnyugtására oda irván, „salva iurisdictione bani“, bölcsen ki tudta engesztelni. Akkor Horvátországban az engesztelő szellem uralkodott, de az idők változtak. — Az 1715: 120 tez. történetét illetőleg megemlítvén szóló, hogy azt a' magnások és nemesek közt támadt viszátkodások alkottatták, megjegyzi, hogyha ezen törvényen alapulna a' statutarius jog, az igen szük korlátok közé volna szorítva. Arranéze mit **Verőcze** követe monda, hogy a' tartományi gyűlésnek volna egyedül joga a' nyelv tárgyában intézkedni, szóló ez ügyet az élet parancsoló szükége szempontjából tekintti, s nem kívánhatja oda utasítani a' nyelv dolgát, hol örökké viszátkodások vannak. Midőn **Verőczemegye** rendel két óraig arról veszekednek: mellyik nyelv három közül a' diplomatikai? akkor illő és szükség, hogy a' t. hozás intézkedjék. Ezen viszátkodások korlátozására czéloz az 1715: 120. Sának rendelete „de non recurrendo ad generalem regni Ungariae et partium eidem adnexarum diaetam, praeterita prima instantia.“ Ennélfogva **Verőczemegyének** inkább meg kellett volna köszönni e' t. vényjavaslat 4ik Sát, nem pedig ellene föllépni. Azon javaslatát, hogy a' 4ik Sba „használatában“ helyett „használásában“ tétessék, szóló tekintvén a' 2ik S szerkezetét, (melly tegnap figyelmet elkerülte) viszátkonja. — A' 6, 7, és 8ik S iránt engesztelési szempontból akar intézkedni, úgy, hogy ezen, pusztán nyelvet illető rendelkezés semminemű követelésnek utját ne állja, és territorialis feszegetésekre alkalom ne nyújtassék. Ennélfogva ha a' „kapcsolt részek“ kifejezés nem czélszerű, nehogy a' már is tapasztalható hódítási szellem ugyanott élénkítessék, e' S\$ban vagy **Körös, Varasd és Zágráb** megyék, vagy pedig Horvátország nevezetét kellene használni. Az 5ik Snak a' hivatalos

pecsét iránti rendelete alól szóló, mint már érinté, **Slavoniát** kivételni javasolja.

Balogh K. (Gyórm. k.) A' pesti követ részéről indítványzott új Sba e' szavak „olasz nyelv“ után e' szöveket „is“ kívánna tétetni.

Priviczer István (Fiume k.) a' horvátországi követnek válaszolja, mikép az 1836ki országgyűlési irományok tanúsága szerint is Fiume mindig önálló volt.

Asztalos Pál (Márm. köv.) csudálatosnak látván, hogy mai időben, midőn az európai népek egyesülés felé törekzenek, Horvátország és Fiume közt ép az ellenkező irány tapasztalható, miután mindenik külön ország szeretne lenni, azt kívánna szóló, hogy a' magyar tenger-melléken az olasz nyelv meghagyásával, a' latin helyébe, hol az használtatik, a' magyar rendeltessék. —

Elnökség jelentvén, hogy még sokan vannak felírva, a' tárgyalások jövő ülésben lesznek folytatandók. Ülés oszlása közben **Bernáth Zs.** ungi követ jelenti, hogy a' fenforgó ügy bevégeztével, indítvánnyal lép fel a' nép-képviselő tárgyában. Ezzel a' mai ülésnek vége lön.

32ik kerületi ülés jan. 10én, kezdete 9 1/2 órakor.

Elnökök: **Pázmándy Dénes (Komáromm. k.)** és **Bükk Zs. (Borsodm. k.)** Jegyző: **Szabó M. (Vasm. k.)** (Tárgy: magyar nyelv és nemzetiség iránti törvényjavaslat bevégezőleg. Petíció a' „részek“ tárgyában.) Megnyitvatván az ülés először szót emelt

Osegovich Metell (Horvátorszá. k.) irigylí Pestmegye 2od követének állását és lelki erejét, ki miután a' magyar nyelv iránt tett indítványát egy toldalékkal pótolni jónak látta s e' végett ez ügyet a' ker. ülésbe viszátkodást javasla, azonnal többséget nyert s bármikor szólaljon fel, türelmesen hallgattatik ki, míg szóló olly helyzetben van, hogy legigazságos követelése mellett szemrehányásokat szenvedni kénytelen és soha sem lehet szerencsés háborítatás nélkül felszólalni, mint Pestm. követe. Méltányolja ugyan ennek tudományát és szónoki tehetségét, de ha ezt szólóval éreztetni akarja, ne tenné azt szemrehányólag, ne vádoljon hódítási vágyakról, ne hivatkozzék holmi régi krónikákra, melly többi fegyverrel szóló is élhetne, állítván, hogy a' magyar történet valami névtelen író (anonymus) által készített; de úgy van meggyőződve, hogy Horvátországnak jogai nem a' spalatroi krónika, hanem százados törvények paizsa alatt állnak. Ezt előre boesátván megjegyzi, hogy maga Pestm. követe sem vonja kétségbe, miként a' kapcsolt részekre nézve 1836ban semmi megállapodás nem történt s oda szorítokzik szavazata, hogy miután most sem kíván intézkedést tenni a' magyar nyelv iránt, a' t. vényjavaslatához egyáltalában nem járulhat. Ebbeli utasításának oka abban keresendő, hogy az 1715: 20ik t. cz. alapján 1805ben hivatalos nyelvül a' latin fogadtatott el a' kapcsolt részekben, ennélfogva legszerencsétlenebb politikának tartja, a' két testvér nemzet közti egyetértés helyreállítása tekintetéből olly eszközökhöz nyúlni, mellyek ép ellenkezőt képesek előidézni. Ismételve is kijelenti, hogy valamint Magyarország fentartja magának a' nyelv iránti intézkedés jogát, ehez hasonló jog Horvátországot is illeti. A' 6ik 7ik és 8ik szakaszok iránt ismételve azt kénytelen megjegyzeni, hogy a' kapcsolt részek hol Slavonia hol Horvátország neve alatt értettek. Ezen nevezés százados szokás után is törvényes levén, nem látja át szóló, miért kellene azt a' pestm. követ egyszerű akarátára megváltoztatni. Az 5ik Sratelt indítványt szóló szinte nem fogadhatván el, küldöji részéről az egész t. javaslat ellen ovást tesz.

Temesvárváros k. Midőn a' 14ik Sban a' magyar tenger-mellékre nézve kivétel javaslatot, ezt a' következetesség elve kívánta, de midőn **Pozsega, Verőcze** és **Szerémmegyék**re is kiterjesztetik e' kivétel, ezt szóló a' következetesség szabályival nem tartja meggyeztethetőnek, mert könnyen léphetnének föl egyéb tót megyék is hasonló követelésekkel, s miután Pest követe bebizonyítani tudja, hogy a' nevezett három megye nem a' kapcsolt részekhez, hanem Magyarországhoz tartozik, a' megengedett kivétel által ép az ellenkező látszanék elismertetni s indirecte az mondatni, hogy az érintett három megye Magyarországhoz csakugyan nem tartozik. Ennélfogva szóló e' három megyét az általános törvényrendelete alól kivételni nem kívánja.

Biró Imre (Aradm. k.) Az érdekelt három megyére valamint a' többi kapcsolt részre nézve is, Fiume város egyedüli kivételével, bizonyos határidőt kívánna szabtatni.

Szintay János (Bereg.) Ezen tárgy a' kerületi ülésbe viszátkodhatván, az indítványzott kivételek aggodalmat szűlnék benne, miután úgy van meggyőződve, hogy ezek a' magyar nyelv ügyét viszátkodtatják. Szóló maga részéről sem az elemi iskolákat, sem a' magyar tenger-mellékét kivételni nem szeretné, ez utóbbira nézve azt tartván, hogy az olasz nyelv meghagyatva, a' magyar hosszabb időre ki leendő zárva; ugyanazért az ott divatozó olasz nyelv helyébe is a' magyart kívánna rendeltetni. Egyébiránt nehogy a' nyelv ügye veszélyeztessék, a' kapcsolt részek nevezete megtartandó levén, szóló a' szerkezetet általányosságban, mint volt, javasolja meg-

hagyatni. Babarczy Antal (Csongrád. k.) Pestm. részéről a m. tengeremlékre nézve a 4ik §ban tett indítvány iránt azon észrevétele 's illetőleg kívánata van szólnak, hogy ne említették meg az olasz nyelv, hanem mondatnák csak az, miként ott az eddigi gyakorlat meghagyandó, természetesen levén, hogy oda más nyelv nem hozhatók be, mint a magyar. Pestmegyének a' kapcsoló részek nevezete megváltoztatása iránti javaslatára nézve szóló szintegy vélekedik mint Bereg követe. Nem akarja t. i. a' nyelv ügyét késleltetni, sem a' kapcsoló részekben szükségtelen aggodalmat okozni, ne hogy azon czél, mely eléretni kívántatik, távolra taszítassék el, főleg miután a' nevezet megváltoztatásával érdemleg eldöntve nem leend, vajjon a' szlavoniai három megye a' kapcsoló részekhez tartozik é vagy nem?

Kubicza Pál (Trencsénym.) szinte meg akarja tartani a' kapcsoló részek nevezetét, megemlítvén az ottani separatismusi irányokat, melyek a' magyar nemzet alkotvány-egysége fogalmával ellentétben állnak.

Lónyay Gábor (Zemplénm.) az indítványzott 9dik § szerkezetét oda kíváná változtatni, miszerint magyar tengeremléken, úgy szinte Pozsega, Verőcze és Szerém megyékben a' törvényhozás további rendelkezéseig a' latin nyelv használathassék.

Andriewich Ignác (Zágrábvárosk.) pedig kíváná, hogy a' kapcsoló részek eddigi szokásai figyelembe vétetnének.

Szentkirályi Mór (Pestm. k.) azt kíváná, hogy a' jelenszokások és tények constatiroztassanak, szinte úgy vélekedik, — hogy a' törvényhozás további rendelkezéseig mind a' kapcsoló részekben, mind a' tengeremléken a' most divatozó nyelv meghagyandó volna, csupán az üzenetben o-hajtaná azon területet megnevezni, melyre az illető kivételek szorítkoznak, 's minden oly nevezet szeretne elkerülni, melyek újabb jogigényekre nyújthatnának alkalmat.

Ferenchich József (Kaproncza v.) előterjesztésében azon kérelmet fejezi ki, miszerint a' kk. és rr. a' horvátok régi jogait vennék tekintetbe.

Zsarnay Imre (Tornam.) eddigi gyakorlathoz hivatkozván a' kapcsoló részek nevezetét továbbra is fen kíváná tartani.

Szalonyi Lajos (Verőczem.) a' kapcsoló részek integritása védelmére emelvén szót, felfogja Pestm. követének reá vonatkozólag tegnapiel tett észrevételét, miszerint t. i. ó atyjával ellenkező szellemben mondatott jelenleg szavazni, 's oda nyilatkozik, miként véleménye szerint inkább felel meg köteletségének, midőn küldőji utasítását tolmácsolja, mint mikor, ahogyan attól ellávoznék népszerűség utáni vadászat vagy más tekintetknél fogva.

Moyses István (Zágrábi kapt. k.) reméli: hogy a' magyar nemzet más népek jogát tisztelő 's igazságszeretetéknél fogva méltányos 's tekintettel leend a' horvát nemzetiség iránt. Míg az y Vilmos gr. követe felszólalván Pestmegye indítványát magáévá teszi. Asztalos Pál (Mármaros) nem kíván a' kapcsoló részekre nézve külön törvényes intézkedést, mire elegendő ok nincsen 's általános szabályra szavaz. Bónis Samu (Szabolcs) és Lónyay Gábor (Zemplénm.) pedig ellenkező véleményüket fejtik ki, mire az elnökség által felolvasatván a' 4ik § iránti megállapodás, kérdésbe hozott: vajjon szükség é Pozsega, Verőcze, és Szerém megyéknek a' magyar nyelvtudás köteletségére nézve határidőt szabni vagy nem? mely kérdés többfelől ellenkező nyilatkozatok folytában szavazatra bocsáltatott, 's ez uton „igen“ nel, döntetett el. Ennek folytában második szavazati kérdésül tüzetett ki: vajjon 3 vagy 6 év legyen é ezen határidő? mire a' többség 6 évre szavazott.

Elnökség a' pesti indítvány másik részére figyelemzetvén a' táblát, maga részéről azt kíváná, hogy a' tengeremlékieknek az olasz nyelv hagyatván meg belügyeikben, a' magyar törvényhatóságokkai érintkezéseikben a' magyar nyelvet használni tartozzanak. Ennek folytában a' többség néhány kölcsönösen értesítő nyilatkozat nyomán a' Pestmegye részéről indítványzott szerkezetet fogadta el, — melyet tegnapi tudósításunkban már a' 9ik § alatt közöltünk. Továbbá az elnökség felhíván a' táblát annak tárgyalására: vajjon a' 6ik 7ik és 8ik §§ban a' „kapcsoló részek“ helyett a' horvátországi három vármegye külön, vagy Horvátország általános nevezete tétessék é? — többfelől rövid nyilatkozatok után az eddigi szerkezet határozatott meghagyatni.

A' 7ik §ban olvasható „megyei főkörmányzók“ kitétel iránt vita támadván, Kossuth Lajos e' kitétel ezen szóval „főispánok“ akarta feleleserélni, — megjegyezvén, miként a' többi főkörmányzó csak amolyan német Kreiszhauptmann, kik addig fognak üzteni, míg meg nem dőlnek; —

Babarczy Antal (Csongrád m.) Szabolcs-megye követére hivatkozva, azon kitétel kívánja használni, mely mind egyik mind másik részt megnyugtathassa, t. i. „megyei elnök“ annál inkább, mivel véleménye szerint nem lehet a' rendek akarata a' most érdemleges tárgyalás alatt levő ad-

ministrátori kérdés eldöntését illy mellékesen praecoccupálni, mely nyilatkozat Asztalos Pál (mármaros k.) részéről annál fogva, minthogy mellékesen az administratorokat sem szeretné becsempészteni, ellenezetvén, Somsich Pál (Baranya m.) által pedig, azon okból, mivel a' „megyei elnök“ kitétel használásával, a' főispáni helyettesek törvényessége vagy nem törvényessége fölött mi sem határozatnák, pártoltatván, e' kettős szellemben még több rövid szót emelteték, melyek közben Bónis Samu (Szabolcs) kijelenti, mikép az általa értelmezett „törvényes elnök“ és a' pesti követ részéről javasolt „főispán“ szó közt különbség nem létezik.

Kossuth Lajos: Akár főispán tételik, akár törvényes elnök, itt a' kapcsoló részekbeni főhivatalnokokról van szó, ezek alatt pedig csak a' bán, megyés püspökök és főispánok értetnek. Szóló nem akarja nyitva hagyni az administratori kérdést, miután senki sem tud a' törvényben egy szót is felmutatni, melyre az administratori hivatal alapíthatnák, és az „elnök“ szó használásával nem akarván elismertetni, mintha az administratori hivatal törvényszerűtlensége még eldöntve nem volna, ismétli kívánatát, miszerint t. i. „főkörmányzók“ helyett „főispánok“ tétessék. Illy értelemben nyilatkoztak még Zsarnay Imre (Torna) és Bónis Samu (Szabolcs megyék követei) ellenben Bory Pál Hont, Forgács Ágoston gr. pozsonyi kapt. Somsich Pál Baranya, és Sebestyén Gábor Veszprém megyék követei, ez utóbbi utasításának 68ik pontjára hivatkozva 's megemlítvén, miként Magyarországon lex scripta, és lex consuetudinaria fenállása mellett minden időben voltak administratorok, a' „törvényes elnök“ kitétel kívánja elfogadtatni.

Elnökség úgy hívé, hogy a' pesti indítvány szerint ki lehetne már mondani a' végzést, mindünnen maradjon! maradjon! hangzott. E' szerint a' „főispánok“ szó végzések elfogadtatván, Temesvár város követe mind a' mellett tekintetbe vétetni kíváná a' netán leendő kir. főpolgármestereket, azon általános kifejezést, „egyházi és világi főhivatalnokok“ javasolja használtatni.

Mátyás József (Körmöcz városi k.) a' javaslat Sik §ban kivételkép a' selmeczi bánya-akademiát is kíváná érinteni, ugyanott, minthogy ezen intézet az egész monarchiában egyedül áll fen, és Mária Theresia által minden nyelvbeli külföldiek számára is alapított, oktatási nyelvül a' németet kívánja továbbra is fenhagyatni, 's csak annyit szeretne kimondani, hogy ezen intézetbeli tanítók magyarul tudó egyedek legyenek.

Hunkár Antal Veszprém és Szabolcs Miklós Vasmegegyék követei, ez utóbbi főleg azon okból, mivel a' magyar nyelv a' bányatanokra kiművelve még nem volna, pártolják az indítványt, ellenben

Gr. Andrássy Eman. Torna, Justh József Turócz és Goldrunner Sándor Selmecz városi követ pártoló közbeszölte után, Bónis Samu Szabolcs megye követei ellenzik a' körmöczvárosi indítványt.

Ezzel a' magyar nyelv és nemzetiség ügyének ker. tárgyalatása befejeztetvén, elnökség jelenti, hogy az igazolási választvány jelentése, az erdélyi részek ellen intézve volt birói végrehajtásról jelentések, melyek személynök ő mélt. által közöltettek a' rr. kel 's egy a' partiumok részéről ide beadott 's néhány száz aláírással ellátott folyamodvány volna tanácskozás alá veendő.

Az előbbie kinyomatni rendeltetvén, ez utóbbi iránt vita támadt, minthogy azt némelyek a' petitionalis választványhoz a' behozott rend szerint utasítottatni, mások ellenben azt, miután csak a' magánfolyamodások rendeltettek ezen választványhoz beadatni, az erdélyi részekből beadott petitió pedig magán-folyamodvány categoriájába nem eshetik, azonnal felolvastatni sürgeték. Ez utóbbiak indokai többséget nyervén; az érdekelt petitió, melynek tartalmát annak idejében közlendjük, az alulírottak élén álló Wesselényi Miklós báró nevének hangos megéljeneztetése mellett, — a' kerületi jegyző által nyomban felolvasatott ésszinte kinyomatni határozatott.

Kossuth Lajos kijelentvén, mikép nálánál senkisémméltányolja inkább a' kapcsoló részek kétes állapotát, midőn amott a' magyar hazához ragaszkodni annyit tesz, mint az erdélyi fejdelemiség iránt hűtlenségi bünt követni el, megjegyzi hogy a' részek kérdése nem olyan, mely csak ezen petitionalis választvány jelentése nyomán istárgyalásba vétetni; mire nézve szóló hivatkozván részek iránt teendő indítványának már korábbi kijelentésére, engedelmet kér, hogy ezt mind ezen választvány jelentése, mind pedig a' felolvasott petitió nyomán egészben tehesse meg, mi holnap fog történni.

Az ülés ezzel bevégeztetvén, Somsich Pál Baranyam. k. illető szavazatának igazolására felolvassa a' petitiók iránt hozott táblai határozatot.

Előleg. A' január 11kén tartott 33ik kerületi ülésben két petitió-benyújtást tudatott az elnökség, melynek egyikét Pestváros közpolgárai a' városrendezési ügyben, másikat a' fumei vasutársaság nyújtotta be; az első a' kir. városok rendezésének javaslatával foglalkozó, a' második pe-

dig az adóügyi választványhoz tételtek át; 's ugyanekkor a' zempléni követ indítványára határozatott, hogy a' most szőnyegen forgó petitionalis, és részek ügyének bevégezése után azonnal a' városrendezési munkálat vételessé tárgyalás alá. — A' verificationalis választvány jelentése folytán Pestmegye indítványára határozatott: hogy az országgyűlésre meghívott, de meg nem jelent prépostok elleni eljárás felfüggesztetik mindaddig, míg a' partium ügye nem tárgyalatik; ellenben Pozsonyváros meg fog idéztetni; Bélabányaváros pedig kir. meghívó-levél által nem hivatván meg országgyűlésre, e' tárgyban felirás rendeltetett, addig is pedig a' nevezett város követének a' táblánál ülés és szavazat adatik. — Borsod indítványa, hogy azoknak jogaik, kiknek az országgyűlésen megjelenni törvényes joguk van, ne függeszthessék föl a' meghívólevélről, rövid vita után határozatá vált. — Ezután több rendbeli indítvány és javaslatok tételtek; köztük a' népinségről is megemlékeztek a' rr. 's e' tárgyban gyökeres orvoslást akarván, annak kidolgozása kerületi választványra bízott. — Jövő számunkban terjedelmesen.

BUDAPESTI NAPLÓ.

Látkörünk fölött szakadatlanul havas felhők vitorláznak, irigyen takarva el tőlünk a' jótékony nap képét. Bizony, innen onnan el is feledjük, milyen az a' nap, mert hetek óta is csak olykor látunk egyegy elmosódott, halványvörös teket az ég ködabroncsain. A' hó folyvást szállong, a' járdák eliskosulnak, minél fogva szemünket földre kell sűntünk, mintha szemérmes falusi szüzek volnánk, 's így esoda é, ha még azon néhány sugárt sem foghatjuk el, melyek néha áttörnek a' fellegek rétegein?? Mind ez nem elég tanúság é arra, hogy a' nap alakját elfeledjük? annál is inkább, mert a' „Budapesti Utasító“ még nevé is kitérni törekszik emlékeztetünk, helyette kuruczos új szót ajánlván. Szerinte a' fölöttünk világitó égtéket szolánynak kellene neveznünk, mert csak az s és l betűk jelentik a' fényt, dicőt, nagyot, szépet minden nyelvben, például: Salamon, Saul, Samuel, Solon fényes, dicső emberek; sal, sol fényes testek latinul; szél, szüle szép, gyönyörű nevek magyarul; szlav, selav dicső nemzet tótul. E' szőnyomozási filozofia szerint a' magyar szolány sem jelenthet egyebet dicső fényesnél, mert Zalan és Zala maig élő nevek dicsőséges magyar uri emberek valának, honnan a' szolány is eredett. E' tudós ur alkalmasint bolgár vagy szláv törzsből származtatja a' magyart, mert tudunkra Zalan és Zala urak tótul beszéltek, következőleg a' szolány szavat is csak Dankovszky fogadhatná el, hogy egy erős argumentuma legyen a' magyarok tótosítására. Különbén e' „Bp. Utasító“ egyéb furcsasági között a' kalendáriumot időmnek bérálta el; 'shol a' pesti lapokról emlékezik, az Eleteket kihagyá rovatából, hihetőleg azért, mert az életet képtelenségnek tartja, miképen csillagászai soraiból kitűnik.

A' budai takarékpénztár 1846. évi october 11ől 1847. évi december végeig bevett: 1,456,873 ft. 42 krt; kiadott: 1,404,851 ft. 41 krt; összes forgalma tehát volt: 2,861,725 ft. 23 krt; F. eszt. első napjára találtatott pénztárálladék: 52,022 ft. 1 kr. — Részvény-tőkéje: 50,000 ft.; a' betételek: 775,008 ft. 23 krt; rágrtak. Költségei e' következők voltak: felszerelésre 1,267 ft. 1 kr; kezelésre 1051 ft. 54 krt; házépítésre 17,618 ft. 32 krt; tisztviselők fizetésére: 2678 ft. 7 kr. — mind pengő pénzben. — E' kimutatásból látszik, hogy rövid tizenöt hónapi élete alatt, mily erőt fejtett ki jelen fiatal vállalat, 's mily ügyesen kelle kezelnie illy forgalom előidézése végett; és a' betételek összeg világos tanúság arra, miként az alosztályok számára jótékonyabb intézet alig van a' takarékpénztárnál, kivált ha főcéljok marad a' tiszta philanthropia!

Ad vocem philanthropia! eszünkbe jut, mennyire haladt korunk az emberszeretében 's mily eszmék lelkesítik világléelő embereinket mai napság. Nem régebben ugyanis, illy világpolgárral sétáltunk a' Dunaparton, hol előnkbe toppanván egy inséges ember, levett kalappal eszedezt néhány krajczárnyi alamizsnáért, mire világpolgár ismerősnök bizalmasan így szólta meg az alázatos könyörgőt: „egyesedjék föl barátom, 's tegye fejére kalapját.“ — aztán erszenyében nyulván a' szívesen engedelmeskedő adakozása közben meginté, hogy: „máskor ne kérjen, hanem követeljen!“ — Mire fonséges tan halatára tüstint az enyém és tiéd jogtalanságáról elmékedtünk 's a' communismus eldorodójába röpültünk vidám képzetünk szárnyain! Ott lesz ám még heje huja! kivált a' proletariusok gyönyörűségére. Mit mondanának ehaz jogtudásaink!? 's hogyan itélnének biráink, ha lábra kapna e' tan!? Vigyázzatok és részen legyetek!

A' pesti nemzeti casino folyó évi január hó 30dik napján délelőtti 10 órakor köz-ülést tart, melyre a' t. cz. részvényes urak megjelenni kéretnek az igazgatóság által.

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

Heves-Külső-Szolnok vármegye. (Folyt. 's vége.)

f) Az 183%ki 21tk. t. cikk értelmében elrendelt részek viszsza kapcsolatását nemcsak sürgetni, hanem az eddigi végre nem hajtás okait is számon kérni elhatároztuk. Az 1792: 11ik t. cz. értelmében pedig követeinknek meghagyatik: hogy Erdélyországnak Magyarországgal leendő egybekapcsolatását, minthogy ebben a' magyar nemzetiség jövő nagyságának fő emeltyűje tekintendő, eszközöljék.

g) Nemes Verőcze megye hivatalos felhívó levele értelmében a' vukovár-flumei vasut létesítését pártoljuk.

h) Nemes Csongrád megye hivatalos levele értelmében igyekezzenek követeink törvényre ígtattatni azt: hogy ó felsége az esztendő egy részét Magyarországnak aztltsse.

i) Nemes Ugocsa megye levele következtében, egy az országban felállítandó 's boldogult József nádorunk emlékére, annak nevé mostan viselő pesti Józsefipartanodából egy özművészeti intézet felállítását pártoljuk.

k) Ns Zólyom megye hiv. levele következtében a mértekeknek egész országszerte leendő egyformaságát törvény által meghatározatni kívánjuk. Ugyazint

l) Ns Sáros megye hiv. levele következtében egy országos lelenz és örültek háza létesítését is.

m) Ns Ung megye hiv. levele következtében kötelező törvényen alapuló — kölcsönös tüzkármentesítő intézetnek felállítását szinte pártoljuk.

n) Ns Zalamegyének a tanuló ifjuság közt alakult s a magyar nyelvnek terjesztésén munkálkodó társulatoknak felsőbb helyről történt eltávolítását panaszoló sérelme megszüntetését kívánjuk.

o) A felső magyarországi bányapolgároknak hivatalos levelük következtében — a mult országgyűlésen kidolgozott bányatörvénykönyvet törvény erejére emeltetni akarjuk. —

p) Az Erdődy grófi család tagjainak — Varas megye főispánja Erdődy János gr. nak minden ok nélkül, főispániságától megfosztatását s helyébe egy más, nem családi tagnak főispáni helyettesül kineveztetését panaszoló — levelére követelnek meghagyjuk: hogy a főispáni jogok tárgyalásakor e sérelmet okvetetlen szüntessék meg.

q) Ns Vas megyének a sváb népfaj lömegesztési bevándorlása miatt kifejtett aggodalmait közlő s ez ellen czél-szerű intézkedésekre felszólító levelét pártoljuk.

r) A nm. m. kir. helyt. tanácsnak f. eszt. június 22 kén 26773. sz. alatt kelt intézvényére, melyben egri lakos Frankl Mózesnek mint felsőbb helyről engedélyzéssel el nem látottaknak, könyvárulási boltja becsukatni rendeltetik, határoztuk: a szabad kereskedésen — minden törvényes alap nélkül ejtett jelen sérelmet követelnek terjeszszék elő s annak megszüntetését eszközöljék.

s) A nm. m. udv. kancelláriának mult 1845 ik évi július 15 kén kelt rendelvényére, melyben a szóbeli perekben nálunk szokásban levő bírói taksának, Liptay József felperesége alatt folytatott perben, meg nem vétetése rendeltetik, utasításul adók, hogy szóbeli perekben 200 ezüst fton fölül, a bírói rendes taksa törvény által alapították meg.

t) Végre ns Pest megyének, egy országos műegyetem-felállítást indítványzó levelét, szinte pártolhatni határoztuk. Ezen pontokba foglaltatvák megénknek adott utasításai, melyekre nézve nincs egyéb hó kívánatunk, mint az, hogy adja e hon nemtője, mikép addig országgyűlésünk szét ne oszolja, míg azok ha egészben nem is, legalább részben, édes hazánk boldogítására törvényes erőre emel-
tetnek!

KÜLFÖLD.

AUSZTRIA. A bécsi cs. kir. egyetemnél mult 1846 ik évi iskolai folyamban következő hazánkfiai mozdítottak elő orvosi és sebészti tudásra s névszerint orvosokká: Adler Márk (rozgonyi), Baumgartner Elkán (lovasberényi), Böckh György (pozsonyi, egyszersmind sebész, szülés és szemész), Dubenszky József, Fleck József, Glück Izidor, Grozman Lipót, Kálozdy Móricz, Labán Károly, Mandl Miksa, Schnirsch Emil, Tischner Mihály. Sebészekké: Cseh Károly (erdélyi), Édeskuty Ferd., Herczeg Miklós, Hireszl Ignác, Kramolin Hugo, Langer István, Winterlich József.

AMERIKA. Veracruzból, dec. 1 jeig érkezett tudósítások szerint a Queretaronban összegyűlt mexicói congressus valóban békebiztosokat nevezett ki; miután azonban Trist épen viszhahívó-levelet kapott kormányától, Scott tábornok pedig semmi fölhatalmazással nem bírt alkudozásra, ennél fogvást ama mexicói biztosok hihetőleg Washingtonba valóan menendők.

FRANCIAORSZÁG. Az előterjesztett költségvetésben 1848 ik évre a kiadások 1,382,468,322, a bevétel pedig 1,383,469,360 frankra — tehát 1,001,038 fr. maradvánnyal számíttatik. Egyedül vasutépítésre 116,678,000 frank kívántatik.

A választófelirati bizottságot kinevezte osztályülésben Guizot Schweizot illetőleg kijelenté, miszerint a kormány nem szándékszik a szövetségszerződés vizsgálatát akadályoztatni, mert ezen joga Schweiznak tagadhatatlan, de ugy-

látszik, hogy az ottani gyökeresdiak a szövetségszerződést meg akarják semmisíteni. Ugyé? de gyanításon még sem alapíthatni közbejárulást, sem olytán demonstratiókat, minökkel Guizot ur Schweizot fenyegeti.

Abdelkader meghódoltának közelebb körülményei következtek: Álljon legelőtt itt Aumale herceg levele gróf d'Hautepoul tábornokhoz: „Mers el Kebir, dec. 25. Kedves tábornok ur! Abdelkader meghódolt Franciaországnak. Körülvértve a marokkaiaktól s lovasságunktól, vándortanyáját többé nem szabadíthatá meg, de néhány lovasival dél felé futhatott. Azonban elhatározá, magát Franciaország nagylelkűségére bízni. Ez elláthatlan eredmény, mert jelenléte olly törzsek közegett, melyek most is nagyragaszkodással viseltek hozzá, még nagy zavarokat okozandhat nekünk. Megérkezve dec. 23 kán reggel Nemoursba, a volt emirt, családostul s néhány rokonival magammal vittem hajómra. Ma reggel ide érve nagy örömemre Asmodéet találtam a kikötőben, s azonnal ezt rendeltem Abdelkader meghódoltának s magának az emirnek Franciaországba vitelére. Ezen hajó előbb Port-Vendresba megyen, némely leveleket átadandó, aztán Toulonba evez utazóival. Azon esetre, ha netalán a sürgönyi tudósítás, melyet e pontok elsején átadnia kell, valamely okból föntartóznék, egyes futárral is küldöm azt ömek, kérve, miszerint azt haladéktalanul Marseilleből a hadminiszterhez irányoztassa. Fogadjá s th. Algiri főkormányzó, orleansi Henrik. A meghódolási részletek föl nevezetesek: a marokkai tábor ellen dec. 11 kei éjjel intézett vitéz, de sikertelen megtámadás után Abdelkadernek nem volt egyéb hátra, mint vándortanyájához visszavonulni. Az ellenség nyomon követte őt, s e közben sok hegyi lakos csatlakozott hozzá. Több napig állt a két fél figyelőleg egymással szemközt. Az időjárás rendkívül rossz volt. A vándortanyában nagy inség urakodott. Dec. 21 kén elhatározá Abdelkader a francia határra lépést s átkelt Maluia torkolatán. Ezen a kelés s hósi küzdés története volt: 40 ezer ellenség szorítá a viszhanyomuló emirt. Még ezer harezosa maradt, romjai nyolcz évi fáradsalmak s veszélyek által megedzett sergeinek. Hátról a folyam előtt fődék ök egész nap a viszhanyomulást s követték a vándortanyát, de fél-részők életével fizeté meg a sikert. — Határunkon a marokkaiak megszünteték az üldözést s a vándortanya, kimerülten eröködés s nélkülözés által, algiri földön állt. — francia hadlábak közt. Főnökei francia nagylelkűséghez folytatták s Lamoricierre tábornoknak hódoltak meg. — Abdelkader maga, néhány hó lovas kíséretében, délszak felé szándékozik szökni. 21 kén éjjelkor a kerbensi szorosnál jelent meg, de azt lovasoktól ellepve találta, kik embereit puska lövésekkel fogadták. Francia szolgálóban álló lovasok valóan ezek. Mit kelljen most tenni? Még ugyan sok lovasa volt s az éj ótalma alatt könnyen menekülhetett volna meg, — de ez akadály ugy látszik leverte őt s az emir két követet küldte emberei közül alkudozásra. Ezeket a ben-khoniai spahik hadnagya fogadá, ki is tüstint Abdelkaderhez megy s ajánlkozik a követek elkísérésére Lamoricierre tábornokhoz. Sötét, esős éjszaka volt. Abdelkader nem irhatott, ez okbul pécsettét egy papiros lapra tette s felhatalmazásul adá követének által. A tábornok ezt jól fogadja s barátságos gondolkozása tanúságul hasonló jelt küld általadott kardostul vissza, táborát a határon üti fel s kiállítja őreit és várakozik. Az emir sokáig várat uj közlésre, melyet csak más nap éjjel kapott a tábornok. Biztosítás s ígérte kéretelt benne s ő megis adatott. Ekkor megszűntek az emir utolsó kétségei s ő más napra Sidi Brahimbába megérkezni ígérkezett. Meg is jelent itt a meghatározott órában, épen azon helyen, hol három év s három hónap előtt (1845 sept. 23 kán) a Montagnac ezredbeli vitéz csapatot megsemmisítette. Először Montauban ezredestől, ki egy csapat lovassággal állt ott s erre csakhamar Lamoricierre tábornoktól fogadtatva, Abdelkader Nemoursba vezetett, hová Aumale herceg épen az nap reggel, iszonyu vihar közt érkezett meg. Az emir levertnek s fáradságtól elerőtlenülnek látszék. Viselete s beszéde a főkormányzó előtt azon elszánási bélyeget tünteték elő, melyet a muszliman vallás tanítványiba csepegtet. 24 kén reggel igen nevezetes lépést tón, jeleül a függetlenség s hatalomról tökéletes lemond-

dásnak, a herceghez utolsó lovat vezeté meghódolási zálog gyanánt, 4 óraker nőjei s néhány hó szolgálival Solon földüzetere szállítottatott, melyen Aumale herceg Oran felé hajózott. Reggeli 5 óraker Mers el Kebirbe érkeztek s délutáni 2 óraker az emir Asmodé hajón Franciaország felé indult; vándortanyája néhány órányira Nemourstól Mac Mahon ezredes ótalma alatt maradt. Számos benne a sebesült, kiket a francia sebészek gondosan gyógyítanak. Személyzeti száma 5—6 ezer főre terjed. A rendes lovasság lassanlassan kis csapatokban jó által: lehet összesen mintegy 150 ember, kik a Nemours előtti tábortáboroznak. Nincs kétség ugyan benne, hogy Abdelkaderrel a francia kormány kitüntetéssel fog bántani, jóllehet a hajóra szállítási gyorsaság azt gyaníttatja, miszerint őt látványkép akarják Párisban az országgyűlés kezdetén felmutatni. Mert hogy Egyptusba vitetési o-hajtása nem igen teljesül, könnyen álltalláthatni. Ő veszélyes követelő s a kormány kétség kívül évekig fogja magát személyére nézve biztosítani. Kérdés egyébiránt: vajjon még muszliman országban is nem támasztandó föltékenységet, mely miatt csendes magán-életet alig élvezhetend. Az algiri dey Egyptusba küldetett, hol nem sokára meghalt. Hír szerint Mehmed Ali küldte őt más világra s örökösévé lón. Mindenesetre szép elismerés a keresztényiségre, hogy egy olly büszke muszlimán mint Abdelkader, két ellen közt választatván, gondolkodás nélkül a keresztényt teszi a muszlimannak elibe. Aumale h, kinek a szerencse már előbb azzal kedvezett, hogy a smalákat kezére kerítette, most újabb történeti tényt fűzött nevéhez, azon tényt, miszerint a félelmes emirt ha mindjárt nem fogta is el, legalább elfogadta. Ez kedvező jel alkirálysága jövődjére.

A laplatai ügyeket illetőleg Franciaország és Anglia közt állítólag következő egyezés létesült: Rosas utolsó ízben szólított fel engedésre. — Ha megmarad viszhanyomulási rendszer mellett, az ellenségeskedés Oribe tábora megtámadatásával kezdendő. Ugyanekkor Buenosayres is egyesült erővel ostromzár alá vétetendő, miszerint Oribe megbukjék s a dictator kevélysége megtöressék. Ezen tervet Walewski és a Montevideóban lakó tekintélyes francziák ajánlották.

Outrebon jegyző a Conciergerieből biztos őrizet alatt lakásába vitetett, hol jelenlétében valamennyi meglevő papirosait s könyveit megvizsgálták.

NEMETORSZÁG. Jan. 4 kén éjjel előtt meghalt Bonnbán három héti szenvedés után az ott tanult hessenhomburgi örökös herceg Frigyes. A betegség, mely december elején kezdődve az ott urakodó náthahurut jellemét viselte, hirtelen veszélyes tüdőlobbá fajult, mely a jelen tél délkeleti zordon szelei által előmozdítottván, az ugys gyöngés testalkat mellett halált okozott. Őt nappal előbb érkeztek meg az elhunynak szülei a lenyegető veszélyre. Halálával a trónörökös nagybátyjára az urakodó tartománygróf öcsésége megy által, mivel, miután nőlen s már élemült, a német harcztörténetben híres hessenhomburgi család férfiága egykor ki fog halni. Ezen esetben a tartomány a haszsziai nagyhercegségre kerül vissza.

OLASZORSZÁG. Rómában jan. 1 jén a gyökeresdiak a néptelen összecsoportozván, 35 cikkből álló kívánataikat a pápának akarták benyújtani. Róma kormányzója erőhatalommal szöcsztetél el a csoportokat. Az erre tervezett küldöttség sem bocsátott ő szentsége elibe.

Ibrahim pasa Pisából Florenczbe utazott, hol azonnal a nagyhercegi udvarnál tisztelkedvén, látogatását a nagyherceg csakhamar viszonozta. Dec. 29 kén a fens. utazó a francia követ által adott fényes táncvivalomban mulatott.

Milanóban jan. 2 kán szivarrendülés támadt. A kik füstölő szivarral szájokban találtattak, iszonyu lármával s fülhasító füttyöngéssel kísértettek. Okaul kiálattott ki, hogy a kormány nagy percenteket vesz a szivaroktól. A városi hatóság s rendőség helyre állítá a esendet. Más nap déltől késő estig hasonló nyugtalanokodás és zavar urakodott, ezt azonban szinte elnyomá a katonaság, de már ekkor több emberélet lón a zavargás áldozatává. Az alkirály békére intó nyilatkozatot bocsátott ki.

Dunavizállás: Budán, jan. 15 kén: 2' 1" 6" az 0 fölött.

7ik szám.

Árverési hirdetvény.

A főmélt. magyar kir. udvari kincstár rendelkezéséből ezennel közhírré tétetik, hogy Esztergám város mellett a szent györgy-mezei határban levő, Határbánya nevi, valamint a guttai érseki uradalomban Tardos helység határához tartozó 10 ik számú kőbányák; nemkülönben az Esztergám érseki uradalom Bajót helysége határában levő fazekas-föld használhatása 1848 ik eszt. január 31 kén (harminczegedikén) Esz-

tergamban a számtartói irodában, nyilvános árverés után 1848 dik ápril 1 jétől 2 3/4, egymás után következő eszt. re a legtöbbet ígérőknek haszonbérbe átengedtetni fognak. Bérlem. kívánók a fen kített napon és helyen, hol a szerződési kötelezések is megtekintethetők, Szent-györgy-mezőre nézve 15 pengő forint, Tardosra nézve 20 pforint, és Bajóra nézve 5 peng. forint bántapénzzel ellátva jelenjenek meg. 2-3

† Haszonbéri hirdetvény. Szab. kir. Pestvárosa területében fekvő s 28. 32. 263. 370. és 288. telekkönyvi számokkal jegyzett öt rendbeli szántó föld több egymásután követke-

ÉRTESÍTŐ.

1848.

ző esztendőre haszonbérbe adatni szándékolttatik. — A kibérési föltételek iránt értekezhetn Dorottya-utczában 307. sz. a. 2 dik emeletben Agárdy Mihály ügyvédnél. 1-3

Hirdetvény.

A nagyméltóságú magyar kir. udv. kincstár rendelkezéséből közhírré tétetik, hogy a megüriült esztergami érsekséghez tartozó, Esztergám és Párkány közt fekvő egészen új állapotba helyezett dunai hajóhid, hozzá tartozó épületekkel és szerelkekkel 1846 ik eszt. január 31 kén (harminczegedikén) Esztergamban az érseki város-szerződési föltételek előlegesen is a fen kijeelt tartandó nyilvános árverés után 1848 ki majus 1 ső napjától kezdve 6 egymásután következő esztendőre haszonbérbe adatni fog — melyre ezen hajóhidat kibérlemi szándékozik, a szükségesség magok vagyonáról való hiteles bizonyítványokkal, és 1080. pengőforint bántapénzzel el-látva megjelenni ezzel hivatalosak, egyébkint a ban levő uradalmi irodában délelőtti 10 óraker helyen megtekintethetők. 2-3